

הקתדרה הישראלית למורשת יוון
The Israeli Cathedra for Hellenic Heritage
H Iσραηλινή Έδρα για την Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

20.05.20 – 30.10.19, ימי רביעי ב-17:00-18:30 באולם שיטרית, מוזיאון תל-אביב לאמנות

תרבויות במשבר: יוון וארץ ישראל כמקרי מבחן לקריסה חברתית וכלכלית, הגירה, שינויי אקלים וגלובליזציה בים התיכון הקדום

מרצה: פרופ' אסף יסעור לנדאו - החוג לציוויליזציות ימיות, אוניברסיטת חיפה
הסידרה עוסקת בתגליות ארכיאולוגיות חדשות במזרח הים התיכון, השופכות אור על נושאים הנמצאים במרכז השיח הציבורי כיום: שינויי אקלים, אסונות טבע, הגירה ופליטים, לכידות חברתית ורוב תרבותיות, כלכלה וגלובליזציה.

הרצאה 1: 30.10.19 - גילוי תרבויות הים האגאי בתקופת הברונזה ובעיית הכתבים ההומריים

מה נשאר לאחר חורבן תרבויות תקופת הברונזה? היינריך שלימאן בטרואה ומיקני, וארתור אוואנס בקנוסוס מגלים תרבויות חדשות בעזרת מדע שהיה אז בראשיתו - הארכיאולוגיה. האם השכילו לנתח את הממצאים המפתיעים של תרבות יוון בתקופת הברונזה ולשחזר מציאות עתיקה, או שכתבו נראטיב מוטה, המבוסס על המיתולוגיה היוונית והכתבים ההומריים?

הרצאה 2: 13.11.19 - כשהים עולה: שינויי אקלים, כפרים טבועים, והגירה אנושית בים התיכון הקדום

מתי החלו אנשים לשוט בים האגאי? וכיצד משפיעים שינויי אקלים על הגירה? ממצאים חדשים מכרתים ואיי הים האגאי מראים, כי היכולת לחצות את הים קדמה כנראה אף להומו ספיינס ולתקופת הקרח האחרונה. לאחר סיום תקופת הקרח והעליה הדרמטית במפלס הים, הובילו יכולות ימיות של יורדי ים קדומים להתיישבות חקלאית באיים, כמו גם לשינויים מפליגים בסביבה הקדומה, שיצרו את נוף הים התיכון המוכר לנו כעת.

הרצאה 3: 27.11.19 - כיצד בונים ארמון, חלק א': הדרך המינואית לביטויים של הון ושלטון

הארמונות המינואיים הופיעו, לכאורה לפתע, בראשית האלף השני לפסה"נ, והם בנויים כולם על פי תכנית אב דומה. האם נבנו על ידי רשות אחת? האם על ידי אליטות מתחרות? מהיכן הגיעו המשאבים העצומים הדרושים לבניה של ארמונות פאר, ומדוע כל כך הרבה ארמונות על אי אחד?

הרצאה 4: 11.12.19 - כיצד בונים ארמון, חלק ב': קשרים בין ארמונות אגאיים וכנעניים, אקולוגיה וכלכלה אלטרנטיבית בתקופת הברונזה

הקתדרה הישראלית למורשת יוון The Israeli Cathedra for Hellenic Heritage

Η Ισραηλινή Έδρα για την Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

ציורי קיר בסגנון אגאי נמצאו בארבעה ארמונות במזרח הקדום: אללח' בתורכיה, כברי בישראל, תל אל דבע במצרים וקטנה בסוריה. מה אומרת אומנות זאת על הקשרים בין כרתים המינואית והאיים הקיקלדיים למזרח הקדום? ומה ניתן ללמוד על הכלכלות הכנענית והמינואית והשפעתן על האקולוגיה הים תיכונית, דרך מחקר משווה של ממצאים בארמונות?

הרצאה 5: 1.1.20 - סופם של המינואים: קריסה חברתית של מטריארכיה עתיקה ועם רודף שלום?

האמנם היו המינואים ממלכה שנשלטה על ידי מלך כהן ולה אלה גדולה יחידה, או שהייתה זאת מטריארכיה שוחרת שלום, בעלת תרבות עילית וערים לא מבוצרות? תיאוריות חדשות לגבי מבנה החברה המינואית מציעות שחזור של חברה שונה מכל חברה ים תיכונית אחרת בכל היבטיה, החל ממבנה המשפחה ועד צורת השלטון.

הרצאה 6: 15.1.20 - סחר ימי בים האגאי: גלובליזציה, סחורות אסטרטגיות וספינות טרופות

תקופת הברונזה המאוחרת מאופיינת בגלובליזציה של צריכת מוצרי יוקרה במזרח הים התיכון, ובסחר ימי מאסיבי בסחורות אסטרטגיות כנהושת ובדיל. בהרצאה זאת נסכם עדויות מ-50 שנות ארכיאולוגיה ימית באזור האגאי ובלבנט לכלל סינתזה אחת, המראה את המורכבות הכלכלית של הסחר הימי, כמו גם תגליות משמעותיות מתחת למים, ובהן הספינה מאולבורון והספינה החדשה מאנטליה.

הרצאה 7: 19.2.20 - התפרצות הר הגעש בסנטוריני: אסון וולקני שהחריב תרבות ייחודית

התפרצות הר הגעש בסנטוריני הייתה מהאסונות הוולקניים החמורים ביותר שפקדו את האנושות. האירוע הכחיד לגמרי תרבות אגאית ייחודית שמרכזה היה באי, וגרם להשלכות קשות על הסביבה, ביניהן צונאמי חזק וכיסוי מזרח האי כרתים באפר וולקני. תגליות חדשות בסנטוריני ובכרתים חושפות עדויות חדשות על התרבות הקיקלדית, כמו גם על היקף האסון.

הרצאה 8: 4.3.20 - כלכלה של משתאות: השנה האחרונה של הארמון המיקני בפילוס

הארמון המיקני בפילוס נחרב כליל בסוף תקופת הברונזה, סביב שנת 1190 לפסה"נ. המבנה העצום נחפר בשלמותו, והארכיון שנמצא בו, כמו גם הממצא במזוים של הארמון, מספקים תשובות מרתקות על השנה האחרונה של חיי הארמון. רוב עושרו של הארמון, כמו גם המס שהוא גבה, הוצא על משתאות המוניים. תפריט המשתאות, המשתתפים בהם, הכלים בהם השתמשו, כמו גם הסיבות למשתאות, יוצרים ביחד תמונה מטרידה של חברה שנה לפני קריסתה.

הקתדרה הישראלית למורשת יוון

The Israeli Cathedra for Hellenic Heritage

Η Ισραηλινή Έδρα για την Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

הרצאה 9: 18.3.20 - ממלכת טרויה בתקופת הברונזה : חורבנה של סינגפור על הדרדנלים?

כתבים חיתיים מזכירים את ממלכת טרויה (ווילושה, איליון ההומרית), כמו גם את מלכה אלכסנדו (אלכסנדר), שכרת ברית עם החיתים. כתבים חיתיים אחרים מזכירים ממלכת אחיווה ואת מלכה אטריושה (אטראוס ההומרי), ממלכה חזקה שמזוהה עם יוון המיקנית. מהי המציאות הארכיאולוגית שקשורה בממלכה, שמרכזה היה בטרויה ושחלשה על הדרדנלים, והאם המסורת ההומרית של המאה השמינית לפסה"נ שימרה עדויות על קונפליקט מתקופת הברונזה?

הרצאה 10: 1.4.20 - קריסת תקופת הברונזה המאוחרת באזור האגאי ובמזרח הים התיכון: אסון אקולוגי או ניהול משברים כושל?

בעשור האחרון מראים חוקרי אקלים קדום עדויות לתנאי אקלים יבשים יותר במאה ה-13 לפסה"נ, לקראת סופה של תקופת הברונזה המאוחרת, ותולים באקלים את הסיבה לקריסה הפוליטית והתרבותית של הארמונות האגאיים, כמו גם של ממלכת החיתים, אוגרית וערי המדינה הכנעניות. האם האקלים הוא הסיבה המרכזית לחורבן זה, או חוסר היכולת של המשטרים להסתגל למציאות חדשה ולנהל משברים בצורה מושכלת?

הרצאה 11: 6.5.20 - הפלשתים אינם האויב: הגירה אגאית, חברות רב-תרבותיות וחברות בדלניות בתקופת הברזל

האם הפלשתים המוזכרים במקרא ובתעודות המצריות הינם אויב אימתני, או פליטים מתרבויות הים האגאי המחפשים בית חדש במזרח הים התיכון? ניתוח חדש של הממצא הארכיאולוגי באתרי פלשת מראה, כי במאה ה-12 לפסה"נ הוקמה חברה רב-תרבותית ובה אלמנטים אגאיים וכנעניים משולבים. לעומת זאת בחרה התרבות הישראלית הקדומה של ראשית תקופת הברזל במדיניות של התבדלות מכוונת, שמטרתה חיזוק הלכידות החברתית וגיבוש מאפיינים אתניים שונים משל הפלשתים.

הרצאה 12: 20.5.20 - קולוניזציה יוונית וקולוניזציה פיניקית כהסתגלות לתנאי הים התיכון בתקופת הברזל

בעוד היוונים החלו להתיישב במרכז הים התיכון, בדרום איטליה ובסיציליה בסוף המאה השמינית לפסה"נ, החלו הפיניקים להתיישב בקצה המערבי של הים התיכון, בספרד, עוד בראשית מאה זאת. להתיישבות של היוונים והפיניקים היו סיבות כלכליות ונסיבות פוליטיות שונות, כמו גם יכולות טכניות ולוגיסטיות שונות. אלה הובילו לתוצאות שונות לגמרי של מפעלי ההתיישבות ולהשפעה ארוכת טווח על כלל חופי הים התיכון.

לרישום ולפרטים נוספים, אנא פנו לתגליות בטלפון 08-6611330

הקתדרה הישראלית למורשת יוון
The Israeli Cathedra for Hellenic Heritage
H Iσραηλινή Έδρα για την Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

דמי הרישום לקורס בודד (12 הרצאות) - 720 ₪, דמי הרישום לשני הקורסים (24 הרצאות) - 1,440 ₪

הטבות ברישום מוקדם, לא יאוחר מה- 3.10.19:

לנרשמים לשני הקורסים - הנחה של 10%, ב-6 תשלומים ללא ריבית, והנחה של 15% בסיוורים החד-יומיים של תגליות במהלך הקורסים.

לנרשמים לקורס אחד - הנחה של 5%, ב-2 תשלומים ללא ריבית, והנחה של 10% בסיוורים החד-יומיים של תגליות במהלך הקורס.

לנרשמים לסדרת ההרצאות של תגליות ולשני הקורסים – 15% הנחה על הקורסים.

לנרשמים לסדרת ההרצאות של תגליות ולקורס בודד – 10% הנחה על הקורס.

הרישום לקורס לאחר ה-3.10.19 הינו על בסיס מקום פנוי וללא הטבות לעיל. אין כפל הנחות.

מחיר להרצאה בודדת – 80 ש"ח

ביטולים:

עד להרצאה השלישית:

הנרשמים מראש לשני הקורסים - יחויבו ב-25% בלבד מדמי ההשתתפות ששולמו.
הנרשמים לקורס אחד בלבד - יחויבו ב-50% מדמי ההשתתפות ששולמו.

החל מההרצאה הרביעית:

הנרשמים מראש לשני הקורסים - יחויבו ב-50% מדמי ההשתתפות ששולמו.
הנרשמים לקורס אחד בלבד - יחויבו במלוא דמי ההשתתפות בקורס.

במקרה של ביטול:

תתאפשר החלפת משתתף ללא דמי הביטול הנ"ל ובכפוף לתשלום בפועל של יתרת התשלום ע"י המשתתף החלופי, או זכות להשתתפות חברים של המבטל להרצאות הנותרות כמתנה באמצעות כרטיסים. פתיחת הקורס מותנית במינימום נרשמים. במקרה של ביטול מסיבה זו הנרשמים לא יחויבו כלל.

